

**IT Asociácia
Slovenska**

DIGITALIZUJEME BUDÚCNOSŤ

„New deal“ pre eGovernment ?

Obsah

- Východiská pre diskusiu
- Identifikácia existujúcich/potenciálnych problémov pri „New deal“
- Ambície do budúcnosti

Východiská pre diskusiu

Stav IT sektora:

- IKT sektoru sa darí - obrat v SR presahuje 3,5 mld Euro
- Celosvetový dopyt po IKT službách rastie
 - v SR pracujú tisícky IKT špecialistov na zákazkách zo zahraničia
 - pretrvávajúci nedostatok IKT odborníkov (trhu chýba cca. 10.000 !!!) - je stále ťažšie aj získať odborníkov „z východných krajín“ pre prácu v SR
- eGovernment predstavuje iba časť pôsobnosti IKT sektora
 - štát investuje do IKT ročne niečo viac ako 400 mil Euro
 - pre niektoré IKT spoločnosti však je životne dôležitý
 - špecifický zákazník – nejasná kontinuita (pravidelné „prerušovanie dodávok“ v dôsledku politických zmien), hoci pri dobrej platobnej disciplíne

Stav v informatizácii štátu:

- Časté „očierňovanie“ IKT sektora ako celku
 - chyby boli, ale nemožno riešiť plošne
 - chápeme očakávania – transparentnosť a profesionalita
- Prostredie podporujúce obavy z rozhodnutí
 - rozhodnutia o dôležitých otázkach sa odkladajú, vypracovávajú sa opakované analýzy, stráca sa flexibilita, strach zo zodpovednosti za rozhodnutia
 - majú zadávatelia „odvahu“ stanoviť reálne kvalifikačné požiadavky v príprave zadávania projektov ?
- Aplikácia filozofie „Juche“ - štát sám
 - vytváranie vlastných interných kapacít pre vývoj a prevádzku systémov
 - budovanie štátnych firiem (Slovensko IT)

Identifikácia existujúcich/potenciálnych problémov pri „New Deal“

Personálne zdroje pre štátne IKT:

- Štát dlhodobo trpí na nedostatok kvalifikovaných ľudí, schopných efektívnej komunikácie s dodávateľmi a riadenia IKT
 - záujem IKT špecialistov pre prácu pre štát nie je veľký – problém získať kvalifikovaných špecialistov potrebných pre dosiahnutie definovaných cieľov (to je aj dôsledkom vnímania stavu štátneho IT a politizácie IT)
 - súčasná inflácia vs. zmrazenie platov v štátnej správe
- „Image štátu“ sa postupne pretavuje aj do nezájmu pracovať pre firmy, ktoré pracujú pre štát

Používanie vlastných kapacít štátu:

- Budovanie a prevádzka systémov internými kapacitami
 - Zdroje z minulosti obmedzene použiteľné v kontexte požadovaných kvalifikácií a zručností – zmena zamerania so zadávaniami na schopnosť vývoja a prevádzky IS
 - Táto transformácia vyžaduje čas a systematickú prípravu, nie je možná okamžite len na základe politického rozhodnutia
 - ✓ pripraviť architekta, projektového manažéra vzhľadom na špecifiká trvá spravidla 2 až 3 roky
 - Dôsledok – viaceré zlyhania a negatívny obraz štátu, napr. ako subjektu schopného ochrániť napr. osobné údaje občanov

Používanie vlastných kapacít štátu:

- Budovanie „štátnych IT firiem“ po rezortoch
 - pôvodný zámer bol zvýšenie flexibility a efektivity, čo je v zásade OK
 - flexibilita je najmä v priamom zadávaní bez potreby verejného obstarávania a presného zadania (to sa rieši počas projektu)
 - skutočná efektivita je v kontexte analyzovaných podkladov otázna
 - ✓ sadzby za MD porovnateľné s komerčným sektorom, v niektorých prípadoch dokonca vyššie
 - ✓ vysoko nadštandardné zmluvné podmienky pri takto realizovaných projektoch
 - ✓ zmluvná cena nevalidovaná trhom (je to aj problém, nakoľko zadanie je často veľmi všeobecné a má sa spresňovať v ďalšej analýze)
 - Dôsledok – síce flexibilné zadávanie (nevyžadujúce jasné zadanie), ale
 - ✓ potenciálne drahšie ako výsledok v prípade realizácie VO, nakoľko cena nie je validovaná konkurenčným trhom
 - ✓ v záujme plynulého prísunu zákaziek do štátnej firmy a zabezpečenie jej financovania sme už dnes svedkami spochybnenia princípu „hodnoty za peniaze“

Budovanie právneho štátu, ktorý je integrálnou súčasťou EÚ:

- Legislatíva je na to, aby sa naplňovala
 - mnohé systémy dlhodobo zaostávajú za požiadavkami legislatívy
 - ✓ „podpis klikom“ v legislatíve od roku 2017
 - ✓ s bezkontaktným eID budeme meškať aspoň pol roka
 - ✓ upgrade Schengenského IS nebol doposiaľ objednaný, tak ako pri mnohých projektoch v minulosti IT formy na ňom pracujú „v dobrej viere“ aby sa stihli medzinárodné záväzky SR
 - ✓ elektronická fakturácia mešká
 - o dodržiavaní štandardov ani nehovoriac
 - ✓ napr. používané formáty elektronických podpisov a správ
 - regulácie bez znalostí reálnych dopadov na prax
 - ✓ rozpočtovo nepokryté, často bez potrebnej analýzy dopadov na prax
 - Dôsledok – ťažko realizovateľné návrhy, právna neistota používateľov a aj OVM (na čo sa teda môžeme spoľahnúť ?)

Zvyšovanie byrokracie

- Napriek deklarovaniu znižovania byrokratizácie dochádza zavádzaním niektorých vyhlášok k zvýšenej byrokratizácii procesov v rámci IKT projektov
 - napr. Vyhl.č.85/2020 o riadení projektov miesto uľahčenia procesu zvyšuje byrokratickú náročnosť v rámci projektov
 - následkom je presúvanie množstva úloh verejného obstarávateľa na potencionálneho dodávateľa, buď „potichu“ bez nároku na odmenu alebo ako samostatné zadania
- Dôsledok – komplikovaná a dlhá príprava projektov, ktorú OVM nevie v mnohých prípadoch zabezpečiť vlastnými kapacitami

Verejné obstarávanie - procesy:

- Procesy verejného obstarávania stále ostávajú kritickým bodom budovania IT
 - problematické, zložité a dlhotrvajúce
 - ✓ problémy s prípravou kvalifikovaných podkladov pre VO (zadanie)
 - ✓ zosťrenie konkurenčného boja a možné „obštrukcie“ zo strany neúspešných uchádzačov
 - darmo sa pripravujú akčné plány a sledujú riziká, keď nakoniec termíny sa nepodarí splniť z dôvodu procesov VO
 - dôsledok
 - ✓ neschopnosť obstarat' s dôsledkom nedodržania legislatívnych termínov
 - ✓ neschopnosť čerpania finančných prostriedkov poskytnutých v rámci štrukturálnych fondov
 - ✓ súťaženie na kvalitu je v nedohľadne – prečo štát očakáva kvalitu svojich IT systémov keď ju ani nepožaduje ?

Verejné obstarávanie - zadanie:

- Obavy zo zadávania odôvodnených kvalifikačných kritérií, ktoré sú pre mnohé projekty nevyhnutné (reakcia na prípady zneužívania z minulosti)
 - primárna orientácia na cenu (paradox v kontexte výberu alternatív v štátom budovaných riešeniach – napr. pridaných ďalších 37 parametrov pre mID, váha ceny 15%, rátalo sa poradie v kategórii, nie objektívna hodnota parametra)
 - projekty pre štát (najmä tie väčšie) sú komplexné, vyžadujúce široké spektrum kvalifikácií a znalosť špecifík štátu a jeho procesov
 - dôsledok
 - ✓ možnosť zúčastniť sa firmám bez potrebnej kvalifikácia a s nízkou znalosťou predmetu riešenia, tieto často ponúkajú nerealistické ceny
 - ✓ štát možno vysúťaží nižšie ceny, čo určite bude politicky prezentovať ako úspech „nového prístupu“
 - ✓ v konečnom dôsledku je však možné ohrozenie projektu nekvalifikovaným dodávateľom – zlyhanie projektu alebo veľmi nízka kvalita

Vzťah veľkých IT firiem a štátu:

- Primárnymi dodávateľmi väčších riešení pre štát boli väčšinou väčšie firmy, ktoré mali dostatočné znalosti, kvalifikačné predpoklady a aj interné procesy pre zabezpečovanie dodávok
 - požadované kvalifikačné predpoklady, riziká a špecifiká týchto projektov boli zohľadnené v cenotvorbe
 - zmenou prístupu v obstarávaní môže štát prestať byť zaujímavý pre tieto firmy
 - niektoré aktivity musia byť „pro-bono“, keďže nie je vytvorený zmluvný vzťah (napr. pre podporu prevádzky, nevyhnutný update produktov a pod.)
 - dôsledok
 - ✓ zmena štruktúry dodávateľov pre štát – menšie subjekty bez skúseností a potrebnej kvalifikácie a následné vyššie riziko zlyhaní projektov
 - ✓ v prípade problémov však väčšie firmy už budú orientované na iné projekty a trhy a nebudú vedieť riešiť takéto zlyhania a v požadovanom čase ani riešenie krízových situácií

Riadenie informatizácie a kompetenčné členenie:

- Nepripravenosť na prichádzajúce výzvy a neefektívne reakcie na aktuálne dianie
 - napr. pre Plán obnovy nepoznáme procesy, nie je vybudovaný IT systém na jeho riadenie
 - ITAS ponúkal CovidPass už vo februári, uvoľnenie opatrení pre OTP mohlo začať oveľa skôr
- Niekedy zmätočné riadenie a koordinácia aktivít viacerých subjektov
 - MV a UPVII - aplikácia pre vytváranie KEP v mobile je k dispozícii už teraz, MIRRI bráni jej publikácii a čaká na ukončenie vývoja „Slovensko v mobile“ (zhruba Q3/2022)
 - mID - zadané pre Slovensko IT, pričom existujú lacnejšie komerčné ponuky, nejasné zadanie vedúce k riešeniu, pre ktoré je potrebná zmena legislatívy (2/2022 je nereálny termín)
 - navrhované zmeny v legislatíve, ktoré miesto deklarovaného zefektívnenia financovania majú práve opačný charakter
 - absencia zazmluvnenia podpory pre niektoré kľúčové systémy
- Dôsledok
 - neefektívne vynakladanie finančných prostriedkov, neflexibilná reakcia na aktuálne problémy a požiadavky

Ambície do budúcnosti

Stojíme pred revolúciou

- Vlády postupne začínajú chápať, že informatizácia tak, ako sme ju chápali musí byť nahradená iným konceptom – digitálnou transformáciou
 - Japonsko, Slovinsko, Portugalsko, Španielsko, ale aj Ukrajina majú svoje ministerstvá pre digitálnu transformáciu, iné krajiny majú digitálne ministerstvá s inými názvami ale totožnou agendou
- Ďalší rozvoj VS je možný zásadnou zmenou fungovania VS a prechodom od kopírovania „papierových procesov“ k návrhu elektronických procesov využívajúcich potenciál IT
 - toto je dlhodobý proces vyžadujúci dôkladnú prípravu a vytvorenie podmienok – „kondícia“ ako na strane zadávateľa (dobudovanie štruktúr a podpora pracovníkov VS) a stabilizácia IT sektora
 - paralelne je možné postupne zlepšovať existujúci stav a služby
- ITAS prezentoval víziu - koncept Digitálnej transformácie Verejnej správy
 - táto bola podporená pracovnou skupinou Governance
 - predpokladáme že bude dostatočne zohľadnená v pripravovanej NKIVS
- Dôsledok
 - zmena procesov zníži náklady na výkon verejnej správy, ako aj zníži potrebný počet zamestnancov pre výkon týchto procesov a ich využitie v iných odvetviach ekonomiky

Aké sú teda naše ambície ?

- Pre elektronický svet (dokumenty a dáta) vytvorené špecifické procesy, ktoré nekopírujú súčasné papierové a umožnia plnohodnotné využitie prínosov moderných IT
- Virtualizácia štátu - životná situácia ako služba, nie je potrebné explicitne iniciovať jednotlivé služby ako v súčasnosti, na jednom mieste vybavím všetko
- Proaktívny prístup – nie je potrebné vždy čakať na iniciatívu občana
- Automatizácia spracovanie požiadaviek (rozhodovanie tam kde je to možné)
- Zmena evidencie informácií – zmena filozofie spisov a registratúr na centrálnu evidenciu zdieľanú jednotlivými OVM
- Otvorenosť rozhraní a dát pre budovanie služieb s vyššou pridanou hodnotou pre tretie strany
- Používateľsky prívetivé prostredie (najmä pre autentifikáciu a autorizáciu)

Ďakujeme
za pozornosť

